

Авантюра

Ольга Ваккаус

ОЗНАЙОМЧИЙ ФРАГМЕНТ

© Видавництво «Богдан». Усі права застережено.

Фрагмент надано для ознайомлення. Повна книжка — nashaknyga.com.ua

Глава 1. Кубіта з «розпатланими думками», або Автобіографія

Кажуть, «всі ми родом із дитинства». Є ще один подібний влучний вислів: «всі ми — інваліди дитинства» (це вже що кому ближче). Прочитавши, свого часу, «Діанетику» Рона Хаббарда, саєнтологією я, переконана противниця будь-якого фанатизму, звичайно, не захопилася (на відміну від багатьох «сильних світу цього»), але вкотре переконалася, наскільки великий вплив на нас мають невидимі психологічні «мотузки», за допомогою яких легко керувати практично кожною людиною!

Якщо придивитися уважніше, нескладно помітити, що нас оточує безліч маніпуляторів — це і дідусі та бабусі, які постійно нагадують, що в разі нашої непокори їхнім бажанням вони (моментально!) помруть, і егоцентричні «другі половинки», які планомірно переконують нас у своїй шаленій значущості та у ключовій ролі, яку вони грають у нашому нікчемному житті. Чоловіки або дружини (можливі варіанти) настирливо наполягають на виняткових преференціях для себе — адже ж ми не хочемо необачно втратити їх, коханих (практично — золото найвищої проби), та залишитися на самоті?!

Дуже швидко маніпуляторами стають розбалувані діти — ой, скільки я бачила майстерно виконаних дитячих псевдоістерик у торговельних центрах та магазинах іграшок! Природжені актори, милі створіння 2–5 років професійно маніпулюють ошелешеними родичами, з легкістю добиваючись бажаного. Подивися — хвилину тому «бідолашне» дитя каталося з криками по підлозі, заливаючись гіркими сльозами, а схопивши жадану іграшку чи смаколик, юний актор моментально заспокоюється та (придивіться уважніше, обдурені дорослі!) вдоволено посміхається. Браво, майстерна гра!

Гадаєте, дитина сама додумується до таких досконало-дієвих прийомів тиску на дорослих? От і ні — це ми вчимо своє дитя: «з'їж

кашку — дам цукерочку», «не прибереш іграшки — мама буде плакати», «не слухатимешся мене — віддам дідові з мішком»! Маніпулюючи дитячими бажаннями та страхами, дорослі, таким чином, дають своїм чадам блискучі майстер-класи з мистецтва керівництва людьми.

Маніпуляція — надзвичайно дієвий, але заборонений прийом, адже він знищує довіру між близькими людьми. Засліплені бездумним бажанням спекатися хоч ненадовго постійної дитячої присутності біля себе, батьки нерідко застосовують відому з діда-прадіда «важку артилерію», руйнівну для психіки дітей — страшилку. Скажімо, мамі лінь розповідати донечці казку перед сном — і вона, у відповідь на дитяче вередування, лякає маля Бабаєм, який нібито сидить під ліжком та неодмінно забере дитину, якщо та нехайно не заплющить очі.

В цю мить молода жінка цілком виправдовує свій вчинок: «А що тут такого?! Я теж маю право на особисте життя, мені ж хочеться випити з подружками вина на кухні, поговорити, розслабитися... Скажіть ще, що я зобов'язана цілодобово спілкуватися з дитиною! Ще чого! Я й так, як проклята, цілком підпорядковувала маляті своє життя, свій час, свої дії. А я, між іншим, молода і теж хочу отримувати радощі від буття! А страшилка... Подумаєш, мала засне в сльозах... Це ви припускаєте, що вона прокидатиметься від жахливих снів — а це, погодьтеся, не факт... Навіть якщо і так — ну то й що: і мене лякали Бабаєм, циганами та міліціонером — і нічого, виросла... Життя важке, нехай змалечку звикає до проблем!».

У такі хвилини мати не думає, що дитина дуже швидко виросте і затьмить цю, егоїстичну, модель її поведінки. Прийде час, коли батьки та діти обмінюються ролями, і тоді «віділлються киці мишачі слізки»: озлоблене чадо пам'ятатиме уроки свого дитинства, так само не маючи жалю до своїх, на той момент вже стареньких та немічних, батьків. І маніпулюватиме нахабно своїми «старими»

дорослий із недозрілою душею, довгоочікуваним реваншем тішачи поранене в дитинстві его. «Все повертається на кола свої»...

На щастя, моє дитинство було напрочуд щасливим, але й мені довелося, подорослішавши, критично осмислювати та довгі роки болісно виправляти своє дещо викривлене світосприйняття. Пам'ятаю, як маленькою я, пізня третя дитина вельми дорослих батьків (на момент мого народження татові було 39 років, а мамі 38), дуже хотіла чимскоріше вирости — здавалося, тоді я стану володаркою своєї долі та «дотягнуся», нарешті, статусом до інших членів родини.

Батьки мене безтямно любили, чим викликали напади ревнощів у старшої сестри, яка не втрачала нагоди прикрикнути на мене, смикнути за руку або використати в якості офіціантки, «лагідно» просячи принести їй то яблучко, то водички, то цукерочку, а потім, відповідно, віднести на кухню склянку, качан та фантик від «Чорносливу в шоколаді». Звичайно, при батьках Наталя не дозволяла собі подібних вибриків та поводитися зі мною фальшиво-лагідно.

«Жива лялька, крихітка, сонечко» — моє дитинство, в цілому, було безтурботною порою, тим щасливим періодом життя, коли батьки беззаперечно люблять та обдаровують увагою та солодощами лише за те, що ти є. І їм не важливо, якого кольору в тебе очі та добре чи погано, на думку оточуючих, ти щось намалювала чи прибрала іграшки... Тато, мама, дорослі брат та сестра (між нами різниця, відповідно, 15 та 14 років), були для мене беззаперечними авторитетами: погодьтеся, важко «качати права», коли дивишся на всіх домашніх знизу вгору...

А далі все відбувалося точно за Фройдом: довгі роки, навіть подорослішавши та створивши власну сім'ю, я була готова до виконання ролі, кажучи мовою льотчиків, веденого — прямуючого за лідером. Вичавлювати з себе ляльку не менш важко, ніж раба —

цей процес теж вимагає душевної праці та психологічної ломки, і я, не побоюся похвалитися, на сьогоднішній день це вже майже зробила!

Зробила, попри глибинні дитячі установки та комплекси — просто змушена була зробити, бо не могла жити по-старому, руйнуючись не лише на духовному, але й на фізичному рівні. Щовечірні серцеві напади тахікардії стали чітким «дзвіночком»: або я змінюю своє життя, або, кажучи мовою підлітків, «зливаюся»...

Чого ця ломка самої себе та стосунків із чоловіком мені вартувала — окрема історія, а от спонукала до кардинальних змін відпустка в Одесі з подругою юності. Тоді (сподіваюся, востаннє в житті!) я опинилася в ролі слухняної ляльки-маріонетки, керованої холоднокровним, владним лялькарем. Байдуже, що ниточки, за які смикає ляльковод, не видимі ані оточуючим, ані самій ляльці — в руках обізнаної з психологією людини вони міцніші за сталеві канати.

На той момент, пам'ятаючи безсмертний вислів: «Лікарю, зціли себе сам», я почала планомірно звільнятися від фізичної та емоційної залежності від чоловіка: ми в шлюбі прожили понад двадцять років, він був для мене першим та єдиним, адже мої залізобетонні моральні установки не передбачали сексуальної вольниці. Романтична особа, яка в юності зачитувалася «Червоними вітрилами» Гріна та щиро осуджувала безвідповідальну Анну Кареніну, я вірила в те, що чистота стосунків — запорука їх стабільності та щастя.

Але було ще дещо, в чому я не сміла зізнатися навіть самій собі: як не дивно це звучить, змалечку я помітила, що моїми вчинками керує якась цільна, повністю сформована, зріла система цінностей (пізніше з популярної телепрограми я дізналась, що так буває з дітьми із «старою душею» — тією, яка пережила вже низку реінкарнацій — перевтілень у різних тілах), а тоді... Вихована в

системі «жовтень-піонерка-комсомолка», як я могла впустити в свою свідомість містику, яка, між тим, постійно, наполегливо втручається в моє життя — снами, дивними збігами... І, знову ж таки, в мені чітко спрацьовує «синдром вчительки»: інстинкт само-збереження твердить: «Не вір! Це все — дурня!», а творча уява очікує дива...

Направду, в мене змалечку було розуміння того, що протягом життя я матиму лише одного чоловіка (дотримуватимусь тілесної чистоти), і що за свої вчинки я обов'язково нестиму особливу, невідворотну, відповідальність. А ще було інтуїтивне розуміння того, що зі мною інколи відбуваються події, які не вкладаються у матеріалістичну модель світу. Скажімо, одного разу, ідучи вулицею, я замислилась, дивлячись «в нікуди», і прийшла до тям лише тоді, коли побачила, що жінка, за якою я, виявляється, слідувала, зупинилася, обернулася в мій бік, скрутила дулі та затято плює мені під ноги. Найсмішніше те, що я цю жінку не помічала, доки йшла за нею, і не думала ні про що погане — так, ніби абстрагувалась від навколишнього світу. Що відчула подорожня і чому вона так дивно зреагувала — хто її знає... Очевидно, мій енергетичний посил, який ненароком черкнув її, був для жінки заважким...

Не тільки погляд, але й спонтанно промовлені мною слова нерідко влучали в ціль, засмучуючи цим і оточуючих, і мене саму. Пам'ятаю, як я (несподівано для себе!) так, між іншим, у звичайній розмові, коли зграйка учениць підійшла до мене пощобетати, поділитись новинами та порадитись про свої дівчачі переживання, відчувши щем у серці та раптовий напад якоїсь незрозумілої туги, промовила одній із дівчат, русокосій скромниці Оксані:

— Мені дуже шкода тебе. Не знаю що саме, але щось дуже погане трапиться з твоєю мамою... — через тиждень я дізналась, що мама Оксани не прокинулась від наркозу після звичайної операції на апендициті. Жінка залишила на цьому світі трьох неповнолітніх

дітей та чоловіка, який з того часу і радість, і горе звично топить у чарці...

Найцікавіше, що мій брат, на той час курсант військового училища, так само передбачив загибель батька свого товариша, а мама інколи відміняла сімейні поїздки через те, що у неї виникало раптове, гнітюче передчуття біди. Очевидно, життя подає кожному з нас знаки-підказки, але не всі вміють їх розшифровувати.

Книги для мене завжди були можливістю дізнатись про незвідане, торкнутися таїнства, викладеного на папері особливими, натхненними людьми. Не таємниця, що багато з описаних письменниками-фантастами технічних пристроїв пізніше були винайдені та навіть увійшли до нашого щоденного вжитку. От хоча б скайп, що його описав Олексій Толстой на початку XX століття у романі «Аеліта» — хіба це не містика, що письменник майже сто років тому підготував людство до появи цього дива, доступного сьогодні, практично, кожному! Це стосується не лише технічних, але й духовних надбань, я в цьому переконана.

Я впевнена, що талановиті люди мають доступ до таємничого джерела знань, і не дарма їх «Бог поцілував у тім'ячко» — у творах обраних пересічним людям (до яких, як не прикро в цьому зізнатись, належу і я), передається пласт знань, доступний охочим до пізнання читачам. Інша справа, що, час від часу, певні твори підпадають під заборону від влади, бо некладаються у вибудовану нею для «стада» штучну систему світосприйняття...

Пригадую, як у батьківській бібліотеці, десь наприкінці 80-х, я знайшла кимось терпляче (сторінка за сторінкою!) сфотографований та роздрукований на фотопапері роман Булгакова «Майстер та Маргарита». Тато тоді попередив мене, що розповідати про те, що в нас вдома є ця книга, нікому не можна... Так я вперше стикнулася зі «самвидавом» — підпільною мережею розповсюдження заборонених книг із рук в руки в Радянському Союзі.

Для мене було відкриттям те, що чесний, правильний батько читає заборонену літературу! Тоді ж тато розповів мені про сімейну таємницю, яка з дитинства ярила йому душу: виявляється, мій дідусь, який щиро сприйняв ідею побудови комуністичного «раю на землі», герой громадянської війни, був репресований та помер у 1943 році в таборі під Іркутськом. Якби мій батько в автобіографії написав про цей факт, він ніколи б не продовжив офіцерську династію, започатковану дідусем, не став би полковником, начальником штабу бригади ППО, яка в мирний час виконувала бойове завдання — прикривала західний кордон СРСР...

Я, після того зізнання, попросила тата розповісти все, що він знає про свого батька, адже досі мова про нього при мені ніколи не заходила. Думаю, тато вичікував, щоб я подорослішала та змогла правильно все зрозуміти... Виявляється, дідусь Володимир, кадровий офіцер, був заарештований у 1938 році (у його справі, витяги з якої пізніше вдалося дістати, зазначено: «позбавлений пенсії» — тобто його дружина із чотирма дітьми, наймолодший з яких не було й року, залишалася без жодної підтримки від держави, яка розчавила її чоловіка!). Дізнавшись про початок війни, дідусь із табору писав прохання відправити його на фронт, але не отримав такої «милості» від своїх катів. Він був осуджений, бо «мав необережність» народитись естонцем — крім гучної, загальновідомої «справи лікарів», виявляється, була і «справа естонців»: хвороблива уява тодішніх «вершителей людських доль» запідозрила загрозу для свого існування від по-нордичному стриманих, розумних та по-європейському пунктуальних та відповідальних вихідців із Естонії!

Після тієї батькової розповіді я почала розуміти, що світ, який мене оточує, — далеко не утопічно-ідеальний, і в ньому життєво необхідно вміти «читати між рядків»... Багато їх було в моєму житті — книг, прочитаних «на одному диханні», сподіваюсь, що мені й

надалі траплятимуться такі книги-одкровення. А тоді, невдовзі після прочитання знайденого на найвищій полиці сімейної бібліотеки роману Булгакова, я осмислила заборонені «Архіпелаг ГУЛаг» Солженіцина (в якому ми з татом шукали відповіді на свої потаємні думки, пов'язані з трагічною долею дідуся Володимира) та «Акваріум» Суворова. Були й інші книги, з яких я, наївна, романтична дівчинка, дізнавалась про те, що в світі, крім чорного та білого, є ще багато відтінків буття...

У лихі дев'яності роки, коли очманіле від ломки сталої суспільно-політичної системи, ошелешене, дезорієнтоване суспільство шукало інших точок опори (замість утопічної комуністичної ідеології), жадібних до сенсацій та халявних видовищ обивателів із телеекранів почали гіпнотизувати холодними очима Кашпировський, Чумак та різноманітні харизматичні бабусі-провидиці.

У той-таки час на книжковий ринок вивалювалися стоси «магічної» та філософської літератури, надрукованої на сірому папері у видавництвах-скороспілках. Розмаїття доступних книг на будь-який смак було дивовижним подарунком для таких затятих книгоманів, як я, які ще нещодавно змушені були здавати макулатуру, щоб мати змогу придбати омріяних «Трьох мушкетерів» або «Тих, що співають у терні». «Жива етика», сонники, роботи Олени Блаватської та «Енциклопедія чаклунства» — чого тільки не пройшло тоді крізь мої руки!

У дев'яності роки почалась активна розбудова церков, і люди, яким роками забороняли відвідувати храми (чого варті були вчительські «патрулі» біля церков у релігійні свята!), із затятістю спраглого линули до сакральних знань. Мамина родина — із Вінниччини. Мій дідусь Данило багато років пропрацював сільським учителем й ікон вдома дружині тримати не дозволяв. Тож бабуся Неоніла віднесла ікони, якими їх із дідусем благословляли

колись до шлюбу, до сусідчиної хати, і нишком ходила туди молитися (відголосок розповідей про ті страшні часи я побачила пізніше в «Поводирі»)... Бабця та її мама не бували у церкві, молилися завжди вдома, і тому була причина.

Давно, ще за царя, моя прапрабабуся перед Великоднем напекла багато маленьких пасочок — по одній у пам'ять про кожного зі своїх померлих діточок. На цвинтарі жінка, за звичаєм, простягнула куличики священнику, промовляючи: «Ця пасочка за Мішу, ця за Любу, ця за Толю»... Священник швидко проговорив молитву, махнув служнику рукою, і той похапцем згорнув рум'яні пасочки до мішка, в якому вже було багато інших пасок та крашанок — пожива для свиней... Коли батюшка зі служником пішли, нещасна жінка втерла сльози, зчепила зуби і затялася, що більше ноги її не буде в церкві. З тих пір і вона, і її діти завжди молилися вдома. І я, змалечку не навчена ходити до храму, на жаль, не маю довіри до священників — родова пам'ять дається взнаки, та й охрестилася я вже дорослою...

Тож, отримавши доступ до різноманітної, в тому числі містичної, літератури, я почала шукати відповіді — яке моє місце у житті, навіщо я отримала шанс на буття та незвичайні здібності, до яких інколи, інтуїтивно, звертаюсь. Все б нічого, але я побоювалась, що джерелом моїх здібностей можуть бути не світлі, а темні підвалини Всесвіту, і тому багато молилась до Бога з проханням про прозріння. В результаті, я визначилась. Мій шлях — служіння людям, але не містичне, а цілком традиційне: в якості мами, дружини і вчителя. А містика... Лізти у воду, не знаючи броду — погодьтеся, дуже небезпечне заняття! Звичайно, в моєму житті залишилися віщі сні та раптові, як спалах, прозріння, але тепер вони, все частіше, трансформуються в творчість, натхнення, і я цьому щиро рада!

Коли я зрозуміла, що надалі витримувати божевільні примхи чоловіка не в змозі, то свідомо почала фізично та психологічно захищатись від його руйнівного впливу. Так, наче лисиця, яка втрапила до капкана та сама собі відгризає лапу, щоб звільнитись від сталевих зубців та врятуватись, я почала важкий шлях до розлучення. І треба ж було такому статися, щоб під час призначеної собі самій програми психологічної реабілітації я стала учасницею карколомної детективної пригоди!

Хто б міг подумати, що в халепу я втраплю завдяки легковажній подрузі юності з ніжно-романтичним ім'ям Лілія. Батьки, обираючи донечці це ім'я, вочевидь, мали слушність: світловолоса, з порцеляново-білою шкірою Лілька цілком відповідає своєму імені. Вона нагадує квітку лілії, яка росте в мене на дачі під сливою-угоркою: вишукана, тендітна, яскрава та ніжна. Варто сильніше струснути вповні розквітлу квітку — і вінчик, складений із воскових пелюсток, осипається. Зрізана, лілія довго може стояти у вазі, розповсюджуючи тонкі, пряні, п'янке пахощі, а потім, поступово зронивши підсохлі пелюстки, втрачає всю свою витончену красу.

Такою, ніжною та ранимою, Ліля була в роки нашого навчання у музично-педагогічному училищі. Стороннім людям дівчина здавалася повітряним створінням, на кшталт феї, і тільки ми, найближчі подруги, знали, що у неї, подібно до квітки лілії, крім вразливих ніжних пелюсток, є міцне підземне цільне кореневище — цілеспрямований характер.

Проблемою Лілі було те, що вектор її просування життям різко змінювався в залежності від примх легковажної вдачі та залізобетонної непорушності впертого характеру. Наполеглива у навчанні, майже відмінниця, терпляче «гризучи граніт наук» на третьому курсі Львівського музично-педагогічного училища, Ліля раптом кардинально змінилася, безтямно закохавшись — закинула

навчання та почала просто-таки марити заміжжям, весіллям та білосніжною мереживною сукнею нареченої. Типова поведінка юної дівчини!

Мрія подружки дуже швидко здійснилася — Ліля вийшла заміж, завагітніла, і училище закінчила, на жаль, на слабенькі «трієчки», які їй «подарували» педагоги (з огляду на чималенький животик). Згодом наші шляхи розійшлися, щоб знову перетнутися через понад двадцять років.

Цікавий факт: назва рослини лілії пішла з давньогалльської мови та означає «довершено білий колір». Неймовірно, але через два десятиліття після закінчення музпеду подруга юності не втратила ніжної білизни шкіри обличчя, стрункості та поривчатості в рухах, зберігши аналогію з однойменною квіткою. При першій зустрічі з Лілею, яка відбулася після тривалої перерви, мені здалося, що я повернулася в минуле — у той щасливий період свого життя, коли найбільшою моєю турботою (о, наївність юності!) було здати черговий залік або іспит.

У ті часи я, як і більшість моїх подруг, закохувалася та страждала від розчарувань у любові, бігала на побачення та на кожного кавалера «приміряла» уявного капелюха свого чоловіка. Ні, не корону — себе принцесою, на щастя, я ніколи не вважала, то ж і «принца на білому коні» не очікувала. Прагнула зустріти тверезомислячого, порядного та доброго звичайного хлопця, з яким би мене поєднали спільні інтереси, смаки та кохання — той символічний уявний капелюх, який мав би підходити нам обом. Зустрівши майбутнього чоловіка, Олексія, я повірила його обіцянкам завжди мене любити, бути вірним та разом побудувати міцну, щасливу сім'ю.

...

Далі — у повній книжці «Авантюра».
nashaknyga.com.ua